

До спеціалізованої вченої ради Д 55.051.07
Сумського державного університету

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента, заслуженого юриста України Рєзніка Олега Миколайовича, – на дисертаційне дослідження Швагер Ольги Андріївни «Адміністративно-правові засади діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні», представленої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Кредитним установам у економічній системі країни відводиться досить особлива роль, оскільки вони є складовою частиною банківської системи країни, яка має вплив на життєдіяльність суспільства в цілому, забезпечуючи акумулювання та перерозподіл фінансових потоків, а також є ключовим елементом розрахункового і платіжного механізмів господарської системи країни. Наявність кризових ситуацій у банківській системі може вплинути не тільки на саму її структуру та стабільність, але й на економіку країни в цілому.

Система гарантування вкладів створена для мінімізації ризиків, що несуть вкладники банківських установ, а також банківська система країни. Зміни, що відбуваються в економічній системі національного та глобального рівнів впливають також і на функціонування системи гарантування вкладів. Динамічність її розвитку залежить від багатьох факторів: національних принципів управління, фінансової та економічної ситуації та ступеню довіри населення до діяльності уповноважених суб'єктів в сфері страхування вкладів.

У періоди кризових явищ від ефективності діяльності уповноважених суб'єктів систем гарантування вкладів залежить наскільки спрацює в цілому система управління банківською діяльністю та зможе відреагувати на ті виклики, що спричиняє неплатоспроможність однієї чи декількох кредитних установ.

Актуальність дослідження питань, що пов'язані із адміністративно-правовим регулюванням діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні, обумовлена реалізацією ним системно важливих функцій гарантування вкладів та виведення неплатоспроможних банків з ринку та необхідністю визначити наскільки ефективною є його діяльність як у звичайних, так і у кризових ситуаціях.

Слід зазначити, що окремі питання адміністративно-правового регулювання діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб були досліджені у працях окремих науковців, однак вони не мають комплексного характеру, про що також зазначає дисертантка Швагер О.А. (с. 18).

Дисертаційне дослідження Швагер О.А. виконано відповідно до науково-дослідної теми Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету (номер державної реєстрації 018U001317) (с. 18), що також слугує підтвердженням актуальності обраної тематики.

Розгляд питань, пов'язаних із адміністративно-правовим регулюванням діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, що піднімалися дисертанткою у дослідженні, має значення для подальшого розвитку адміністративно-правових досліджень та результати якого можуть бути використані з метою вдосконалення положень законодавства, що врегульовує відносини в сфері гарантування вкладів фізичних осіб та виведення неплатоспроможних банків з ринку.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Проаналізувавши дисертаційне дослідження Швагер О.А. слід констатувати належний рівень обґрунтованості положень і висновків дисертації, досягнення якого стало можливим за рахунок використання комплексу використаних методів дослідження: діалектико-матеріалістичний метод, метод системного аналізу

та логіко-семантичний метод, формально-логічний, порівняльно-правовий та метод правового моделювання.

Висновки та рекомендації дисертантки ґрунтуються на аналізі вітчизняних і зарубіжних джерел, літератури з питань адміністративного права й інших правових наук, енциклопедично довідкової літератури, а також міжнародних документів, що визначають основи захисту прав вкладників та принципів функціонування систем гарантування вкладів.

Науково-теоретичним підґрунтям дисертації стали праці фахівців у галузі теорії держави і права, адміністративного права, фінансового права та інших галузевих дисциплін. Нормативно-правову основу склали акти конституційного, адміністративного, фінансового законодавства України, нормативно-правові акти зарубіжних країн, що регулюють питання діяльності уповноважених суб'єктів системи гарантування вкладів, а також законодавства Європейського Союзу щодо порядку гарантування депозитів та правового регулювання питань неплатоспроможності кредитних установ.

Інформаційну та емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практики діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та Національного банку України, довідкові видання, статистичні матеріали (с.21).

Структура дисертаційного дослідження дозволила у логічній послідовності розглянути питання щодо визначення поняття та змісту адміністративно-правового статусу Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, його особливостей та віднесення до категорії «юридична особа публічного права», характеристики його функцій, форм та методів діяльності, а також проблем, що існують у адміністративно-правовому регулюванні його діяльності та надання варіантів оптимізації такого регулювання.

В результаті проведеного дослідження вдало досягнуто мети та поставлених завдань дослідження, надано всебічну характеристику предмету дослідження.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації Швагер О.А. підтверджується їх публічним обговоренням в ході низки наукових заходів та їх публікації у національних та іноземних наукових журналах. Значимість результатів, висновків та рекомендації, що були зроблені в ході проведеного дослідження, підкреслюється не лише для подальших наукових розробок, а й для практичного застосування – під час підготовки актів законодавства, що визначають питання адміністративно-правового регулювання діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та інших суб'єктів системи гарантування вкладів фізичних осіб; – при підготовці навчальних матеріалів та викладанні навчальних дисциплін «Європейські стандарти захисту прав споживачів фінансових послуг», «Правове регулювання виведення неплатоспроможних банків з ринку» (с. 23).

Наукова новизна отриманих результатів. У поданій до захисту дисертації авторкою сформульовано низку положень, що є важливими для подальшого розвитку науки адміністративного права та достатньо виваженими й аргументованими.

Вважаю доцільним звернути увагу на деякі із них:

– характеристика компетентнісного та організаційно-правового змісту діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (с. 21; с.68-70);

– науково-обґрунтований підхід до визначення елементів адміністративно-правового статусу Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та пропозицій щодо включення до його переліку такого елемента як відповідальність (с. 36-37);

– визначення такої особливості правового статусу Фонду гарантування вкладів фізичних осіб як публічність та деталізація у яких характеристиках вона знаходить свій прояв (с. 57-58);

– обґрунтування позиції щодо участі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у публічній фінансовій діяльності (підрозділ 1.3; с.79);

– аргументований розподіл законодавчо визначених функцій Фонду гарантування вкладів фізичних осіб на пов'язані із поточною діяльністю Фонду, гарантійні та пов'язані із виведенням неплатоспроможних банків з ринку (с. 86-87);

– науково-обґрунтований підхід до положення про те, що функції Фонду відповідно до законодавства є такими, що мають соціально значущий характер, відповідно: гарантуючи захист прав вкладників – фізичних осіб – забезпечують довіру до банківської системи і сприяють швидкій акумуляції та перерозподілу коштів; забезпечуючи ефективність процедур виведення неплатоспроможних банків з ринку – сприяють більш раціональному здійсненню державного управління банківською діяльністю (с. 93);

– позиція авторки, що на відміну від інших суб'єктів владних повноважень, окрім дотримання загальних принципів публічного управління, визначення меж реалізації повноважень Фонду повинні відповідати принципам діючої системи гарантування вкладів та відповідним завданням, що поставлені перед ним (с.111);

– визначення дисертанткою однією із проблем, для якої пропонується вирішення та яка є безпосередньо пов'язаною із оптимізацією діяльності Фонду, - запровадження механізму раннього реагування або раннє втручання в банк, в якому спостерігаються проблеми, для запобігання його неплатоспроможності (с. 197);

– пропозиції щодо підвищення ефективності та прозорості діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в частині регламентації змісту його завдань та функцій у законодавстві (с. 201);

– опрацювання положень зарубіжного законодавства, законодавства ЄС та міжнародних документів, що дозволило зробити висновок про відповідність правового регулювання діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб сучасним європейським та міжнародним практикам та виділити ряд проблем, що потребують вирішення; визначено напрями

оптимізації адміністративно - правового регулювання діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (с. 202; с. 204).

Повнота висвітлення результатів дослідження. Основні результати та висновки дисертаційного дослідження викладені у підрозділі колективної монографії, 7 наукових статтях, з яких 6 опубліковані у фахових наукових виданнях з юридичних наук, 1 – в іноземному науковому періодичному виданні та 12 тезах доповідей на науково-практичних конференціях та круглих столах.

Оформлення дисертації та автореферату. Вивчення дисертаційного дослідження та його автореферату дає підстави стверджувати про те, що положення змісту автореферату й основні положення дисертації ідентичні. Оформлення дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам. Основні положення, висновки та пропозиції є послідовними та аргументованими, що свідчить про те, дисертаційна робота Швагер Ольги Андріївни написана на високому теоретичному рівні, має значну наукову та практичну цінність.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Загальна позитивна оцінка дисертації Швагер О.А. не виключає деяких спірних питань, що можуть бути предметом дискусії:

1. У Розділі 1 дисертації наведена характеристика участі Фонду у відносинах державного управління фінансової системою. Дисертанткою вірно вказано на те, що державне управління в галузі публічних фінансів повинно бути співрозмірним, тобто публічно-правові, державні інструменти повинні використовуватися пропорційно тим потребам, які висуваються на певному етапі розвитку правовідношення (с. 71), а також розмежовано компетенцію Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та Національного банку України щодо участі у цих відносинах (с. 69-70; с. 71-75), одночасно характеризуючи їх як суб'єктів адміністративних та фінансових правовідносин. Потребує уточнення позиція щодо розмежування адміністративних та фінансових відносин за участі цих суб'єктів.

2. У розділі 2 дисертації дисертанткою надано характеристику функцій Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та особливостей їх здійснення. На мою думку, недостатньо приділено уваги аргументації щодо наділення Фонду функцією виведення неплатоспроможних банків з ринку, було б доцільно навести приклади, що визначають доцільність та ефективність реалізації цієї функції.

3. Дискусійним залишається питання розмежування форм та видів фінансового контролю в юридичній літературі, автор у Розділі 2 дисертації стверджує, що реалізація контрольних повноважень Фонду гарантування вкладів фізичних осіб є однією із форм фінансового контролю. Видається, що діяльність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб спрямована на контроль за виконанням зобов'язань банків у зв'язку з їх участю в системі гарантування вкладів фізичних осіб є видом фінансового контролю, оскільки є частиною системи контролю за банківською діяльністю із властивим їй змістом, призначена для здійснення функції контролю відповідно до законодавчо встановлених завдань перед Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, його прав та обов'язків.

4. При характеристиці законодавства зарубіжних країн, що регулює діяльність уповноважених суб'єктів системи гарантування вкладів у підрозділі 3.1, було б доцільно вказати на переваги та недоліки тієї чи іншої моделі правового регулювання зазначених суб'єктів, від чого б дисертаційне дослідження значно виграло б.

5. Дисертантка вірно вказує у висновках на с. 204-207 на необхідність привести у відповідність до положень Директиви 2014/59/ЄС законодавство щодо системи гарантування вкладів в частині закріплення за Фондом гарантування вкладів фізичних осіб повноваження щодо раннього реагування шляхом внесення змін до Положення про виведення неплатоспроможних банків. На мою думку, дисертаційна робота значно виграла якби було запропоноване точне формулювання змін до Положення та розроблено проект таких змін.

В цілому зазначені зауваження не пливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Швагер Ольги Андріївни «Адміністративно-правові засади діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні», а підтверджують актуальність обраної тематики та необхідність продовження наукових досліджень у цьому напрямку.

Дисертація написана державною мовою, стиль написання характеризується лаконічністю та обґрунтованістю при викладенні думок, логічною побудовою. Авторка толерантна в полеміці з іншими науковцями, виявила професійну культуру при використанні цитат із наукових джерел.

Дисертація «Адміністративно-правові засади діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні» є завершеним науковим дослідженням, яке за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем та практичною значимістю, достовірністю та обґрунтованістю одержаних результатів повною мірою відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Швагер Ольга Андріївна заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

секретар Сумської міської ради;
доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України

О. М. Резнік